

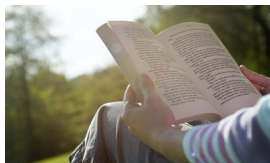
Độc thơ và đọc truyện

Tác Giả: Nguy&#n H&#ng Qu&#c

Chúa Nhật, 04 Tháng 9 Năm 2011 18:05

Nếu độc thơ là nhập vai vào một thế giới nào thì đọc truyện sẽ là gì?

Thì cũng vậy là nhập vai. Thơ hay truyện thì cũng vậy là văn học. Đã là văn học thì thơ nào cũng có những độc truyện gặp nhau. Vậy thì sẽ nhập vai khi đọc thơ và khi đọc truyện khác nhau ra sao?

Có thể nói một cách tóm tắt: Nhập vai khi đọc tiểu thuyết là nhập vai vào nhân vật; nhập vai khi đọc thơ phần nhiều là nhập vai vào tác giả - thoát ra đó cũng chỉ là một thế nhân vật: nhân vật trữ tình. Nhập vai khi đọc tiểu thuyết là một nhập vai nữa vậy: chúng ta vẫn là nhân vật đang thơ và ta biết mình không phải là nhân vật. Là nhân vật, chúng ta buồn, đau, mừng rỡ, lo lắng với nhân vật. Biết mình không phải là nhân vật, chúng ta không trốn chạy khi nhân vật gặp hiểm nghèo; chúng ta yên lặng không thốt lên khi nhân vật đi đi tìm kiếm máu me, chết chóc; vẫn cảm thấy xót xa cái xót xa của nhân vật trong số khổ nạn cùng lắm vẫn cảm thấy thích thú vì đọc được những kí ức một màn kịch đầy éo le. Sẽ nhập vai khi đọc thơ toàn diện hơn, trí tưởng tượng hơn. Đi vào thơ, không ai canh cánh trong lòng cái niềm nghi hoặc về một cách thức của một tâm trạng. Cho dù chúng ta biết những mối tình trong thơ của Hàn Mặc Tử hay của Nguyễn Bính phần nhiều là những mối tình tưởng tượng, những người đọc thơ là “em” một cách đầy tha thiết trong thơ Xuân Diệu chưa chắc đã là con gái, chúng ta vẫn xúc động khi đọc thơ của họ. Cho dù chúng ta biết, như Mai Thảo đã kể, cảnh khóc lóc thảm thiết của Vũ Hoàng Chương trong bài “Tháng Sáu Mối Hài” chỉ là chuyện bịa, “Thì tao cứ tưởng tượng tưởng tượng Tở Uyển không còn để làm bài thơ ‘Gửi người đi đời tôi’”. Cho vui thôi.” (1), chúng ta vẫn cảm nhận lòng theo những niềm ai oán tưởng tượng “cho vui” của nhà thơ. Như một quy luật bất thành văn, loài người, từ xưa đến nay, mặc nhiên chấp nhận thế giới nào của nhà thơ là sự thật. Thơ giới của thơ, do đó, có thể nói là thế giới của niềm tin. Không phải ngẫu nhiên mà, đời sống một số các nhà nghiên cứu, thơ là cái gì rất gần với tôn giáo và huyền thoại.

Khi nhập vai và khi hiểu thế giới hoá thế giới nào của thơ, người đọc đang tiến hành việc chuyển hoá một văn bản thành một kinh nghiệm. Thế giới quá trình chuyển hoá này là một sự diễn biến. Thế giới quá trình diễn biến này là xác định cho văn bản một nội dung biểu hiện và một nội dung quy chiếu: bài thơ bày tỏ một thái độ gì trước một cái gì đó. Các sự biểu hiện liên hệ quy chiếu đều là những quan hệ: yêu ghét, nhợt nhạt là quan hệ giữa văn bản và chế độ; yêu ghét, hai là quan hệ giữa văn bản và hiện thực. Có đi nữa, khác với việc sáng tác, trong việc đọc, chế độ này đây chính là người đọc và hiện thực này đây cũng là hiện thực chung quanh người đọc học do

Độc thoại và độc truyện

Tác Giả: Nguyán Háng Quác

Chúa Nhật, 04 Tháng 9 Năm 2011 18:05

ngái đßng tßng ra. Vì cß phát hißn ra yßu tß hai làm cho chúng ta hißu bài thß. Vì cß phát hißn ra yßu tß nhßt giúp chúng ta đßng cßm vßi bài thß. Chßng hßn, đßng bài “Tßng tß” cßa Nguyán Bßnh, mßt mßt, chúng ta sß hißu đß là nßi nhß, nßi bußn, nßi khßc khoßi cßa mßt ngái con trai đßng yêu mßt ngái con gái cùng làng; mßt khác, phßn nào chúng ta lßi cßm nßi nhß, nßi bußn, nßi khßc khoßi nhß đß là nßi nhß, nßi bußn, nßi khßc khoßi cßa chính chúng ta. Trong vißc cßm thß vßn hßc, cái hißu và cái cßm gßn lißn vßi nhau: ngái ta chß hißu nhßng gßi mình cßm đßng.

Khi vßn bßn đßng chuyßn hoá thành kinh nghißm, ý nghĩa cßa bài thß xußt hißn. Đây là mßt trong nhßng lý do khißn tôi đi đßn nhßn đßng cho ý nghĩa cßa bài thß là kßt quß cßa sß tßng tác gißa ngái đßng và bài thß yß. Nhßng đß là sß tßng tác đßng tính chßt bßo đßng. Đß có hai nßn nhßn chính. Thß nhßt là ngái đßng, kß bß hình tßng và nhßc đißu trong thß mß hßc, đßn đß vào mßt thß gißi khác, đß hßn sß bißn thành mßt ngái khác. Thß hai là tác giß: khi đß đi vào thß gißi cßa thß, ngái đßng quên mßt tác giß, trß thành chß nhßn ông cßa cái thß gißi yß. Nhß thß, ngái đßng vßa là nßn nhßn vßa là chß nhßn, cũng nhß tác giß, vßa là chß nhßn vßa là nßn nhßn. Tính chßt tßng cßc này sß gißi thích bßn chßt cßa hành đßng đßng và vißt. Đßng vßa tiêu cßc vßa tích cßc, vßa thß đßng vßa sáng tßo. Vißt vßa là vißc tßng hißn mình vßa là vißc tßng hß vô hoá chính mình, vßa có mßt vßa vßng mßt.

Sß tßng tác gißa ngái đßng và bài thß có hai đßng đßng: tßng phát và tßng mßt. Nó đißn ra trong vô thßc và nó sß bißn mßt trong thß i gian. Đßng xong, ngái đßng lßi trß vß vßi chính mình. Bài thß lßi vßn là bài thß, mßt cõi không, mßt khoßng trßng. Ngái đßng, cußi cùng, không thêm đßng gßi vào bài thß cß. Ngái đßng mãi mãi vô danh. Sß sáng tßo cßa hßn là sß sáng tßo đßng tính chßt riêng tßng và khá phù du. Lßn sau, đßng lßi bài thß yß, hßn lßi khßi sß mßt cußc du hành khác, có khi hoàn toàn bßt ngß.

Chú thích:

1. Mai Thßo, "Sß tay thßng sáu", Văn (California), sß 144 (7.1994), tr. 4.